

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Відділення загальної середньої освіти і
цифровізації освітніх систем НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний педагогічний університет імені Іона Крянге
в Кишиневі (Республіка Молдова)
Малопольський державний університет
імені капітана Вітольда Пілецького в Освенцимі (Республіка Польща)
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща)
Резекненська академія технологій (Латвійська Республіка)
LUMEN Conference Center (Румунія)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

07-08 листопада 2023 року

**Київ
2024**

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Відділення загальної середньої освіти і
цифровізації освітніх систем НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний педагогічний університет імені Іона Крянге
в Кишиневі (Республіка Молдова)
Малопольський державний університет
імені капітана Вітольда Пілецького в Освенцимі (Республіка Польща)
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща)
Резекненська академія технологій (Латвійська Республіка)
LUMEN Conference Center (Румунія)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Збірник матеріалів
III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

«СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ»

Київ
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 2 від 29 січня 2024 року)*

ЕКСПЕРТ:

Головко Микола Васильович, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Базиль Людмила Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України;

Опалюк Тетяна Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

ЗА ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ

дійсного члена НАПН України, доктора педагогічних наук, професора

Топузова Олега Михайловича,
доктора педагогічних наук, професора
Малихіна Олександра Володимировича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Алексєєва Світлана Володимирівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент;

Загорулько Марина Олександрівна, кандидат педагогічних наук;

Ліпчевська Інна Леонідівна;

Тетик Валентина Романівна.

С24 **Світ дидактики:** дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 07-08 листопада 2023 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова; доктора педагогічних наук, професора О. Малихіна. Київ : Видавництво «Людмила», 2024. 387 с.
ISBN 978-617-555-191-2

До збірника увійшли матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (07-08 листопада 2023 р.).

У матеріалах конференції розглянуто питання теорії і методології сучасних дидактичних процесів; організації освітнього процесу в Україні в умовах воєнного стану; компенсації освітніх втрат в умовах воєнного стану в Україні та повоєнний період (інноваційні підходи, технології, моделі, методика, методи і засоби навчання); психолого-дидактичних проблем організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства; тенденцій розвитку сучасної дидактики (зарубіжний досвід); трансформаційних процесів в освіті XXI століття (дистанційне та змішане навчання); формальної, неформальної, інформальної освіти; інноваційних підходів, технологій, методик, методів, прийомів і засобів навчання.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам.

УДК 37.02(063)

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

ISBN 978-617-555-191-2

© Інститут педагогіки НАПН України, 2024

© Видавництво «Людмила», 2024

Онiщук Л. М.

*Національний університет «Полтавська Політехніка
імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна)*

Коробов П. М.

*Національний університет «Полтавська Політехніка
імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна)*

Коробов М. М.

*Національний університет «Полтавська Політехніка
імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕКЦІЇ КОЗАЦЬКОГО ДВОБОЮ У ЗВО УКРАЇНИ

Козацький двобій - це вид спорту, який отримав популярність серед молоді відносно недавно. Ним можна займатися з дитинства і протягом усього життя, забезпечуючи і стимулюючи правильний розвиток організму. Бойові мистецтва, а особливо національно-патріотичні види спорту допомагають формувати характер і моральність особистості, підвищують стресо стійкість і підтримують фізичну та психічну рівновагу (Онiщук, 2023, 20). Спортсмени з високою мотивацією можуть більш ефективно реалізувати свій потенціал і напружити всі свої фізичні та психічні сили, якщо це необхідно для досягнення поставлених цілей. Воля до перемоги, особиста готовність і загальна добровільність багато в чому визначають ефективність діяльності.

Козацький двобій може бути важливою складовою фізкультурно-оздоровчої діяльності в ЗВО в сучасних умовах. Однак, є певні вимоги до методичного забезпечення секційної роботи саме з цього виду спорту, який почав своє активне відродження (Онiщук, Шавиро, 2023, 75). На сьогодні недостатньо розроблено та науково обґрунтовано процес тренувальної та змагальної діяльності спортсменів, показники рівня розвитку фізичних якостей, співвідношення засобів тренування для їх вдосконалення у спортсменів в умовах воєнного часу.

Розглянемо декілька векторів організації тренувального процесу Козацького Двобоем в ЗВО:

- Підвищення якості тренувальної діяльності спортсменів;
- Підготовки спортсменів до змагань з ою з розділу “Однотан”;
- Індивідуалізації спортивного тренування спортсменів (Ільченко, Важжов, 2022, 40).

Серед усього різноманіття засобів і методів підготовки спортсменів з Козацького Двобоем помітне місце займає робота по вдосконаленню тактичного мислення. Звичайно, рішення тактичних завдань в національно-патріотичних видах спорту, зокрема в Козацькому Двобії - за своєю специфікою значно відрізняється від різноманіття варіантів в спортивних іграх. Проте, тактична підготовка в Козацькому Двобоем має свої своєрідні особливості, удосконалювати які необхідно з перших же років занять боротьбою.

Варто зазначити, що деякі спортсмени можуть познайомитись з цим видом спорту саме у студентському віці. Буде різнитись їх попередній спортивний досвід, стан розвитку фізичних якостей тощо. Але тут головне – це власна мотивація та індивідуальний підхід тренера.

Одним з основних чинників, що чинить серйозний вплив на підготовку спортсмена з Козацького Двобоем, є уміння не лише глибоко осмислювати, але і швидко перемикаючи свою увагу з одного об'єкту на інший, знаходити взаємозв'язки в цих об'єктах і приймати логічне рішення відповідно до ситуації, що швидко змінюється. Однією з основних проблем в системі підготовки спортсмена є тактична підготовка або рішення техніко-тактичних

завдань, від спортсмена вимагається швидка оцінка ситуації і прийняття єдиного правильного рішення (Оніщук, Шавиро, 2023, 80).

Спортивна ситуація відбувається в умовах жорсткої протидії суперника, що бажає використовувати щонайменше зволікання для проведення контрприймів. При цьому до психіки спортсмена є дуже жорсткі вимоги, для задоволення яких потрібний цілий комплекс спеціальних психофізіологічних якостей, куди входять перцептивні, психомоторні, інтелектуальні і інші якості. Однією з основних є психічна стійкість – надійність функціонування усіх систем в умовах дефіциту часу. Атакуючі дії – це складні технічні удари, що протікають в умовах суттєвого дефіциту часу і силового опору, тому дати оцінку результату своїх дій є спортсмену дуже важко. Тільки на основі систематичного співставлення суб'єктивних і об'єктивних показників можливе правильне їх осмислення і розвиток здібностей тонкого контролю і управління рухами.

Для вдосконалення спортивної майстерності і підвищення ефективності тренувального процесу виняткове значення набуває спрямовуюча діяльність тренера з одного боку, і з іншою використання коригуючої інформації при цілеспрямованому самоконтролі спортсмена. Увагу спортсменів при вдосконаленні технічної майстерності необхідно зосередити на провідних елементах структури, що визначають зміст руховій настанові.

Використання комплексу спеціалізованих тренажерів і методу колового тренування дозволяє цілком реально навчити будь-кого атакуючим і захисним діям – швидко, ефективно і без травм.

При навчанні атакуючим діям в такому виді спорту, як наприклад – “Карате”, є найбільш ефективним використання тренажерних пристроїв за методом колового тренування. Методика вдосконалення атакуючих дій в карате розрахована на застосуванні тренажерних пристроїв в режимі швидкісної-силової витривалості, для стабілізації параметрів основної рухової дії. Нині вченими ведеться активний пошук нових форм і методів, що дозволяють підвищити якість техніко-тактичної підготовки спортсменів і в інших видах бойових мистецтв.

У пошуках нових шляхів підвищення ефективності системи спортивного тренування в умовах секції ЗВО все актуальніше звучить положення про те, що важливим засобом підвищення ефективності учбово-тренувального процесу в Козацькому Двобії є застосування тренажерів і дослідницьких стендів. Однак, це питання саме до можливостей розширення та модернізації матеріально-технічної бази закладу. Створення специфічних тренажерів викликане необхідністю розробки і формування нових підходів до здійснення, управління і контролю за учбово-тренувальним процесом в Козацькому Двобії, а також максимально наблизити умови тренування до реальної діяльності. Технічні засоби найбільшою мірою забезпечують виконання педагогічних вимог в процесі формування навичок при реалізації динамічних ситуацій, скорочують терміни навчання, дозволяють моделювати і вирішувати тактичні завдання поєдинку.

Подальше вдосконалення тактико-технічної майстерності спортсменів тісно пов'язане із застосуванням спеціальних тренажерів, максимальним розкриттям їх здібностей на основі індивідуального тренування і обліку ситуацій поєдинку, що дозволяють широко моделювати різні режими роботи м'язів в умовах специфічної структури спортивної вправи.

Головними критеріями успішності в заняттях є: фізично міцне тіло, бойова навичка, сильний дух і розвиток моральних принципів, прийнятих у суспільстві. Зазвичай якщо будь-яка секція бойових мистецтв займається у ЗВО України, то вона має особливості, а саме - можливість застосування матеріально-технічного обладнання, котре є на базі закладу вищої освіти, також завжди має підтримку від керівництва університету в будь-яких інших аспектах.

Як і інші бойові мистецтва, Козацький Двобій вимагає розвитку і культивування певних здібностей і навичок: швидкості, спритності, гнучкості, рухливості, координації рухів, витривалості. Технічні дії в Козацькому Двобії характеризуються сферичністю дій і м'яким, але потужним вивільненням сили. Головний результат полягає у високій мірі

узгодженості рухів тіла – потрібні текучі, гнучкі і функціональні дії, вільні від жорсткості в якій-будь формі – як фізичній, так і розумовій.

З методичної точки зору під час тренувань варто розробити та продемонструвати в ході тренувального процесу виконання одного із змагальних розділів – “Однотан вільний”. Однотан вільний (Довільні технічні комплекси - ДТК) - вид уявної боротьби з одним або більше суперниками, в якій виконавець використовує техніку бойових мистецтв під спеціально підібрану музику. Змагальна діяльність також має певні характерні ознаки. Змагання проводяться під музику і мають на меті відтворити характер, багатство, досконалість і своєрідність техніки тої чи іншої школи бойових мистецтв, а також індивідуальну творчість спортсмена, відчуття ритму, характерні особливості стилю, красу і гармонію рухів. Даний напрямок змагань формує майстерність спортсменів, особливо для показових виступів, популяризації стилю. Відмінність однотану вільного (довільних технічних комплексів) від подібного напрямку вільних вправ (або, як їх називають, - сольні композиції), які практикуються на інших змаганнях, полягає в тому, що однотан вільний - це вираз “Стану Бійця на даний час”.

При підготовці козаків-воїнів однотан демонструвався не як результат завченої послідовності рухів, а як вираз у рухах того стану та рівня, на якому перебуває борець у даний час. Звідси і назва однотан, або танок одного бійця. Але безумовно такий підхід до однотану потребує від бійців високого рівня майстерності. Під час змагань спортсмени виконують комплекс вправ та технічних елементів, власних бойовим мистецтвам поєднаних між собою, що імітує реальний бій та повинні продемонструвати характер, переваги, специфічні елементи та можливості даного стилю бойових мистецтв або самого бійця.

Однотан вільний оцінюється суддівською бригадою відповідно до вимог правил. В залежності від оцінки виступів між бійцями розподіляються місця - від 1-го місця, що отримує спортсмен, який здобув максимальну кількість балів, і до останнього. Змагальні програми створюються самими спортсменами, за допомогою тренерів, та повинні відповідати вимогам, викладеним у розділі правил.

Спортсмени різних вікових категорій можуть самостійно розробити та продемонструвати “Однотан вільний” із-за свого розвиненого логічного мислення та за допомогою тренера підібрати відповідний темп, гармонізувати емоційний стан та використання певних технічних прийомів, які дуже важливі при навчанні в цьому розділі. При постійному педагогічному контролі з деякими новими факторами для покращення показників є гарна можливість помітити більш ефективний прогрес у спортсменів за 3 місяців навчання в цьому розділі. В такому виді спорту, як Козацький Двобій важливе ознайомлення з історичними, теоретичними та практичними основами. В умовах воєнного стану та повномасштабного вторгнення ворога на нашу територію історична пам'ять боронення країни, впровадження національних традицій бойових мистецтв є надзвичайно актуальною для національно-патріотичного виховання молоді. Вищезазначені аспекти обумовлюють актуальність розвитку такого виду спорту в секційній роботі ЗВО.

Розвиток цього виду спорту передбачає певні особливості застосування різних методів та прийомів. Перспектива подальшого наукового пошуку завжди буде актуальною тому, що Козацький Двобій досить таки молодий вид спорту та він має особливі методи та методики, та інші спектри діяльності. Існує Всеукраїнська Федерація Козацького Двобоею, яка постійно щось змінює та удосконалює в своїх правилах. Прогресивні тренери повинні слідкувати за цими нововведеннями та активно впроваджувати у практику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільченко, С. С., Вожжов, І. А. Проект варіативного модуля «козацький двобій» для учнів та учениць 6 класу «нуш». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (3(148), 2022 – с. 49-56.
2. Оніщук Л. М. Реалізація завдань національно-патріотичного виховання студентської молоді засобами фізичної культури і спорту та єдиноборств / Навчання, виховання й

розвиток гармонійно розвиненої особистості в процесі занять фізичною культурою і спортом. Монографія; за ред. проф. В. М. Пристинського, Т. М. Пристинської. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2023. С. 10–33.

3. Оніщук Л.М., Шавиро Ю.І. Перспективи опанування бойових мистецтв у студентської молоді / Proceedings of the VII International Scientific and Practical Conference «Formation of ideas about the position and role of science», February 13 – 14, 2023, Naples, Italy by the «InterSci». 104 p. p 74- 79.

4. Оніщук Л.М., Шавиро Ю.І. Українські бойові мистецтва як важливий компонент формування та становлення фізичної підготовки студента / Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference «The basis for the further movement of scientific knowledge», February 20 – 21, 2023 Dresden, Germany by the «InterSci». 91 p.p. 78-83.

Росенко Д. О.

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним з напрямів удосконалення системи підготовки майбутніх хореографів в ЗВО є ефективна організація освітнього процесу. Це передбачає не лише вдосконалення всіх його компонентів, значущих на етапі формування фахових компетентностей у здобувачів вищої освіти, але й створення відповідних умов для забезпечення формальної, неформальної та інформальної освіти. Одночасно варто враховувати, що в структурі освітнього процесу значущими є компоненти, які забезпечують формування фахових (професійних) компетентностей і результатів навчання.

Чимало вітчизняних наукових досліджень стосуються різноманітних аспектів підготовки компетентних фахівців у закладах вищої освіти. Так, науково-теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців досліджують М. Артюшина, В. Беспалько, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, І. Козловська, Н. Ничкало, О. Новіков, Н. Петренко, Л. Рибалко, В. Радкевич та ін. Формуванню професійних компетентностей у майбутніх фахівців присвячено праці В. Болотова, В. Бондаренко, Ю. Зінковського, В. Лозовецької, В. Свистун та ін.

В основу організації освітнього процесу майбутніх хореографів покладений студентоцентричний підхід до навчання, що передбачає:

– стимулювання здобувачів вищої освіти до виконання освітніх завдань як відповідальних суб'єктів освітнього процесу;

– створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення освітніх потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання їм можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;

– побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства здобувачів фахової вищої освіти та викладачів (Стасюк В.В., 2022, с. 7).

Студентоорієнтований (студентоцентрований) підхід до навчання означає, що основною цінністю в організації освітнього процесу стає особистість студента, його потреби, досвід та право на власну думку. Реалізація такого підходу, на відміну від педагогоцентрованого (директивного), передбачає організацію навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти як активних суб'єктів, які усвідомлюють й регулюють процес власного пізнання, самостійно формують в свідомості фахові компетентності, набувають досвід (Lavrentieva L.O., Rybalko L.M., Lakomova O.O., 2019).

За таким підходом, як стверджує О. Бульвінська, викладач не втрачає своєї керівної ролі в організації освітнього процесу. Його головна функція охоплює педагогічний супровід